

143

A bioszféra pótolhatatlan

Természet és környezet

Furcsa kettősség. A híradásokban egyre több panaszt hallunk arról, hogy környékünkön az erdőket, a talajt, a természetes vizeket és a levegőt egyre több szennyeződés éri. S miközben aggódunk környezetünkért, talán hajlamosak vagyunk róla *megfeledkezni*, hogy a sok baj ellenére is Pest megyében, a *Dunakanyarban*, a *Pilisben* és a *Börzsönyben*, valamint a *Ráckevei-Duna* mentén találhatóak az ország legértékesebb természetvédelmi területei is. Olyanok, amelyek szerencsére még többé-kevésbé *háborítatlanok*, de olyanok is, amelyek az emberi nemtörődomség és hanyagság miatt lassan elveszítik eredeti szépségüket.

Értékes génbankok

Ezt a tájat több *jogszabály* is védi. Ezek közé tartozik a *Dunakanyar*, valamint a *Ráckevei-Duna* környékének rendezéséről szóló minisztertanácsi határozat, valamint a tájvédelmi körzetek védelméről szóló jogszabályok. Sőt — talán kevesen tudják —, hogy a *Pilisi tájvédelmi körzet* 1981 óta a *nemzetközi bioszférahálózatnak* is része. (Az Unesco statisztikai adatai szerint a világon ma 215, Európában 77 ilyen bioszférezervátum található, ebből 5 Magyarországon területén.)

Környezeti értékeink megőrzésé-

vel foglalkozik az 1980-ban jóváhagyott *országos környezetvédelmi koncepció*, illetve a megyei feladatokat összefoglaló Pest megyei hosszú távú környezet- és természetvédelmi terv.

A Közép-Duna-vidéki Intéző Bizottság legutóbbi ülésén többek között azt vitatta meg, hogy sikerül-e jogszabályok szellemében és a magunk érdekében megóvni környezetünket. Ezzel kapcsolatban az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal budapesti felügyelőse készítette átfogó felmérést, melyet *dr. Kopasz Margit* igazgató ismertetett a testülettel.

Elmondta, a természetvédelem, különösen a tájvédelmi körzetek óvása *több célt* is szolgál. Így például a pihenést, a turizmust, a tudományos kutatást. De a vidéknek jelentős *gazdasági értékei* is vannak, hiszen számos *ritka növény- és állatfaj* található a területen, melyek a további növény- és állatnemesítés tartálékai lehetnek. Eppen ezért *jelentős tudományos munka* folyik a tájvédelmi területeken. Átfogó vizsgálatokat végez a Magyar Tudományos Akadémia Ökológiai és Botanikai Kutató Intézete (Vácrátót), az Erdészeti Tudományos Intézet, s néhány más tudományos intézmény.

Kettészelt forma

A *börzsönyi és a pilisi tájvédelmi körzet védett terület*, erre mindenütt táblák hívják fel a kirándulók figyelmét. Így például arra, hol tilos a séta, merre nem szabad az erdő lakóit *háborgatni*. Sajnos, sokan személyes szabadságuk korlátozása-ként fogják fel a tilalmat és fittyet hányanak a szabályokra. Talán, ha tudnák, hogy *máris számos növény- és állatfaj pusztult ki véglegesen*, másképpen cselekednének. Az erdőben egyre több az illegálisan elhelyezett hulladék, az elpusztított fészekrakóhely. Ezért kellett létrehozni hivatásos és önkéntes természetvédelmi őrséget, mely *több-kevésbé sikerrel* próbálja útját állni a pusztításnak.

Ennél a kárnál is súlyosabb az, amelyet az iparosodással és a városiasodással járó szennyezés okoz. Ezek közé tartozik a mezőgazdaság kemizálása, a hibás és gondatlan bányaművelés, a rosszul tervezett építkezések sora. A tanulmány szerint az erdőket sok helyen szelik át olyan utak, amelyek a korábban egybefüggő *természetes egészet* alkotó erdőállományokat, réteket szakítanak ketté, akadályozva például az állatok mozgását, vonulását. A kipufogógáz nemcsak az embernek, de a tapasztalatok szerint a vad erdei növényeknek is árt: jó néhány példányuk az évek során visszafejlődik, elcsökevényesedik, majd végképp *kípusztul*. Ráadásul e természetes növényzet szomszédságában szívesen rendeznek autóversenyeket is, melyek még tovább pusztítják a növényzetet.

A *Dunakanyarban* és a *Ráckevei-Duna* környékén egyaránt sok az olyan elhagyott kavicsbánya, melyet a művelés után nem hoztak rendbe, így jelenlegi állapotukban veszélyesek, egyaránt *alkalmatlanok* a turizmusra és a gazdasági hasznosításra. Akad ilyen a *Dunakanyarban*, de a

Ráckevei-Duna mellett *ötven kisebb-nagyobb bányató* sorsát kellene végre rendezni. Annál is inkább, mert a kutatások szerint a *környéken máris jelentős a szennyeződés*, a vizek eliszaposodnak, s később *rendbehozásuk* a maénak többszörösébe kerülhet, vagy lehetetlenné válik.

Védett barlangok

Mindkét tájvédelmi körzet barlangokban gazdag terület. A *Pilisben* 154-et, a *Börzsönyben* 19-et tartanak számon. A természetvédelmi jogszabályok szerint *minden barlang védett*, de azért sem tanácsos a turistáknak a föld mélyébe lemerészkedni, mert a feltáratlan barlangok életveszélyesek. A Természetvédelmi Felügyelőség a barlangok bejáratát lezárja, de képzett csoportok számára lehetővé teszi a túrákat.

A *Pilisben* majdnem 150, a *Börzsönyben* több száz forrást és patakot ismerünk. Szomorú, hogy ezek többsége is szennyezett, vizük ihatatlan. Az ok: a magasra épített turistaházak többsége csatornázatlan, így a szenny *elfertőzi* a korábban kristálytisza vizeket. Közismert, hogy a *Nagy-Dunát* ma már fürdőzésre se ajánlják, de nem jobb a helyzet a *Ráckevei-Dunán* sem. Itt elsősorban a túlnyomórészt *illegálisan* épített 900 felépítményes stég gazdája szennyezi a vizet. A *vízgyűi és a tanácsi szervek egyelőre nem képesek megakadályozni a további építkezéseket*.

A megye hatalmas erdősegei miatt Budapest környékén, de egész Pest megyében jó a levegő. Ugyanakkor a *váci DCM*, a *dorogi Hőerőmű* és a hatalmas autóforgalom miatt sok a jogos panasz.

Szó esett már arról, hogy a környék természetvédelmi területel *természetes génbankok*. Azért van olyan nagy szükség a ritka állat- és növényfajok védelmére, mert a hagyományos kultúrák egy idő után képtelenek *ellátalni* a károsítóknak, s mintegy „*vérfriessítésként*” a vadfajokkal kell keresztezni őket. Sokan azt hiszik, a fa műanyagokkal, vagy egyéb cellulóz tartalmú anyagokkal pótolható, a gyakorlat azt bizonyítja, hogy nagyon sokáig lesz még fontos nyersanyagforrásunk az erdő. Érdemes tehát vigyázni erdőinkre. A felmérések szerint a *Börzsönyben és a Pilisben sikerült megtalálni a természetvédelem és az erdőgazdálkodás összhangját*.

Ne csak a törvény

Jogszabályok sora, alaposan felkészített *környezetvédelmi örök* igyekeznek megvédeni természeti értékeinket. Jól tudjuk azonban, hogy akár egy hadsereg sem lenne képes útját állni a tudatlanságból fakadó rontásnak, és a csupán közeli gazdasági érdekeket számbavevő döntéseknek. Ezért olyan fontos, hogy ne csak a törvény *betűje*, de valamennyiünk *megfontoltsága és természet-szeretete* óvja a környezetet. Ennek érdekében egyre több az olyan turisztikai program, amely nemcsak a szépre, de az *erdei magatartás szabályaira* is felhívja a látogatók figyelmét. Nyaranta sok természetvédelmi, madártani tábor szerveznek az erdőgazdaságok közreműködésével, ugyancsak e célt szolgálja az új *tanösvények* építése is. A szakemberek úgy vélik, egyre inkább tudatosul a társadalomban, hogy az erdő, a természet valamennyiünk életét szebbé teszi, közérzetét javítja. Ez a *fajta közgondolkodás lehet a biztosíték arra, hogy mai értékeinket a holnapnak is sikerül megőrizni*.

Csulák András

819 MFN